

บทเรียนที่ 2

ความรู้เกี่ยวกับ ระบบบัญชีเดียว

สาระการเรียนรู้

- ๑ ความหมายของระบบบัญชีเดียว
- ๒ สมุดที่ใช้ในการบันทึกบัญชีตามระบบบัญชีเดียว
- ๓ การคำนวณกำไรขาดทุนตามระบบบัญชีเดียว
- ๔ ข้อบกพร่องของระบบบัญชีเดียว
- ๕ การเปลี่ยนวิธีการบัญชีจากระบบบัญชีเดียวเป็นระบบบัญชีคู่

๑. ความหมายของระบบบัญชีเดียว

ระบบบัญชีเดียว (Single Entry System)

หมายถึง ระบบบัญชีของกิจการที่บันทึกบัญชีไม่สมบูรณ์แบบตามหลักการบัญชีคู่ ซึ่งบางรายการก็บันทึกด้านเดบิตด้านเดียวหรือด้านเครดิตด้านเดียว หรือบางรายการก็บันทึกทั้งด้านเดบิตและด้านเครดิตเหมือนระบบบัญชีคู่ บางรายการก็ใช้วิธีบันทึกความทรงจำ (Memorandum) ทำให้ไม่สามารถจัดทำงบทดลองเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของการบันทึกบัญชีตามระบบบัญชีคู่และจัดทำงบการเงินได้

๒. สมุดที่ใช้ในการบันทึกบัญชีตามระบบบัญชีเดี่ยว

กิจการที่ใช้ระบบบัญชีเดี่ยวส่วนมากเป็นกิจการเจ้าของคนเดียวซึ่งควบคุมและบริหารงานโดยเจ้าของกิจการเองและมีรายการค้าไม่มาก จึงบันทึกเฉพาะรายการที่ต้องทราบหรือจำเป็น โดยไม่ได้บันทึกบัญชีให้สมบูรณ์แบบตามระบบบัญชีคู่ สมุดบัญชีที่ใช้ ได้แก่

๑ สมุดเงินสด (Cash Book) ใช้บันทึกรายการรับเงิน รายการจ่ายเงิน ซึ่งจะช่วยให้อาจารย์ของกิจการทราบว่า มีรายรับรายจ่ายอะไรบ้าง เป็นจำนวนเงินเท่าใด และมียอดเงินสดคงเหลือเท่าใด

๒ สมุดบัญชีแยกประเภท (Ledger) จะมีบัญชีไม่ครบทุกประเภทบัญชี ไม่มีแยกประเภทรายได้และค่าใช้จ่าย จะมีเฉพาะบัญชีแยกประเภทย่อย คือ

๒.๑ บัญชีแยกประเภทลูกหนี้การค้า (Trade receivables ledger) จะแสดงลูกหนี้การค้ารายตัวซึ่งเมื่อขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ จะบันทึกบัญชีลูกหนี้การค้าไว้ เมื่อได้ชำระหนี้ก็จะบันทึกในสมุดเงินสดด้านเดบิต และบันทึกบัญชีลูกหนี้การค้าด้านเครดิต ทำให้สามารถทราบยอดลูกหนี้การค้าคงเหลือได้

๒.๒ บัญชีแยกประเภทเจ้าหนี้การค้า (Trade payable ledger) จะบันทึกบัญชีเจ้าหนี้การค้าไว้เมื่อได้ชำระหนี้จะบันทึกในสมุดเงินสดด้านเครดิต และบันทึกบัญชีเจ้าหนี้การค้าด้านเดบิต ทำให้สามารถทราบยอดเจ้าหนี้การค้าคงเหลือได้

๓

สมุดรายวันทั่วไป (General journal) ใช้บันทึกรายการที่ไม่ใช่เงินสด เช่น ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย โดยอาจจะบันทึกแบบความทรงจำ (Memorandum) หรือบันทึกทั้งเดบิตและเครดิต

นอกจากนี้อาจจะมีการจดบันทึกบัญชีทุน หรือถอนใช้ส่วนตัวซึ่งเจ้าของกิจการจะต้องทราบข้อมูลส่วนตัว ส่วนการซื้อขายหลักทรัพย์จะไม่บันทึกบัญชีสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน ถ้าต้องการทราบก็จะทำทะเบียนสินทรัพย์ขึ้น

๓. การคำนวณกำไรขาดทุนตามระบบบัญชีเดียว

ตามระบบบัญชีเดียว กิจการไม่ได้บันทึกรายได้และค่าใช้จ่ายตามระบบบัญชีคู่ ดังนั้นจึงไม่สามารถหาผลกำไรขาดทุนโดยจัดทำกำไรขาดทุนได้ แต่สามารถคำนวณหาผลกำไรขาดทุนอีกวิธีหนึ่ง คือ การเปรียบเทียบทุนต้นงวดและทุนปลายงวด ซึ่งหากกิจการมีผลกำไรจะทำให้ทุนเพิ่มขึ้น หากกิจการมีผลขาดทุนก็จะทำให้ทุนลดลง โดยจะต้องพิจารณาในระหว่างงวดด้วยว่าทุนมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงเนื่องจากอะไรบ้าง

ทุนเพิ่มขึ้น	จาก	ลงทุนเพิ่ม	กำไรสุทธิ
ทุนลดลง	จาก	ถอนทุน/ถอนใช้ส่วนตัว	ขาดทุนสุทธิ

บัญชีทุนจะแสดงการเพิ่มลดในบัญชีแยกประเภทได้ดังนี้

บัญชีทุน – นายใบทอง

25X7		25X7	
มี.ค. 10 ถอนใช้ส่วนตัว	3,000	ม.ค. 1 ยอดยกมา	22,500
ก.ย. 26 ถอนทุน	15,000	พ.ค. 5 ลงทุนเพิ่ม	7,500
ธ.ค. 31 ยอดยกไป	21,000	ธ.ค. 31 กำไรสุทธิ	9,000
	39,000		39,000
		25X8	
		ม.ค. 1 ยอดยกมา	22,500

ดังนั้น การคำนวณกำไรขาดทุนโดยการเปรียบเทียบทุนต้นงวดและทุนปลายงวดจะแสดงดังนี้

ทุนปลายปี (31 ธ.ค.)

บวก ถอนใช้ส่วนตัว
ถอนทุน

รวม

หัก ทุนต้นปี (1 ม.ค.)
ลงทุนเพิ่ม

กำไรสุทธิ / (ขาดทุนสุทธิ)

xx

xx

xx

xx

xx

xx

xx

xx

xx

ตัวอย่างที่ ๑

ร้านพวงแสด มีทุนต้นปีจำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท ลงทุนเพิ่มเป็นเงิน ๗,๕๐๐ บาท ทุนปลายปี มีจำนวน ๓๔,๕๐๐ บาท

ให้
ทำ

คำนวณหากำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี

ทุนปลายปี (31 ธ.ค.)		34,500
หัก ทุนต้นปี (1 ม.ค.)	15,000	
ลงทุนเพิ่ม	<u>7,500</u>	<u>22,500</u>
กำไรสุทธิ		<u><u>12,000</u></u>

ตัวอย่างที่ ๒

ร้านตรีชามีทุน ณ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕X๗ จำนวน ๑๘,๐๐๐ บาท ถอนใช้ส่วนตัว
จำนวน ๓,๐๐๐ บาท ทุน ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕X๗ มีจำนวน ๑๒,๐๐๐ บาท

ให้ทำ

คำนวณหากำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี

ทุนปลายปี (31 ธ.ค.)

12,000

บวก ถอนใช้ส่วนตัว

3,000

รวม

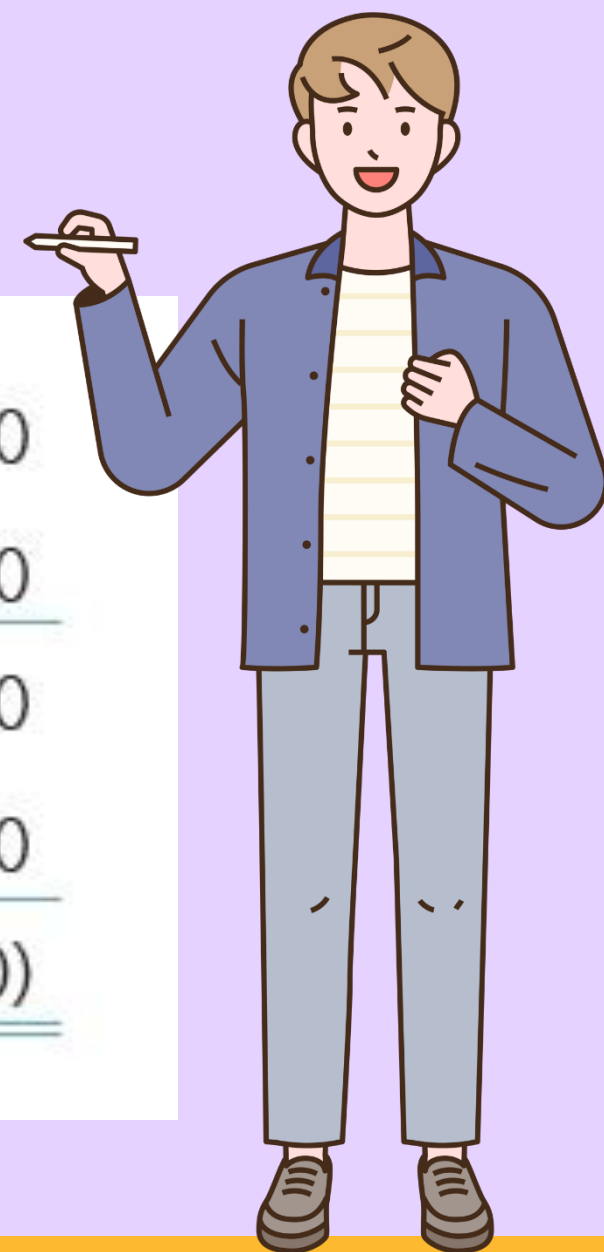
15,000

หัก ทุนต้นปี (1 ม.ค.)

18,000

ขาดทุนสุทธิ

(3,000)

ตัวอย่างที่ ๓

ร้านพวงชมพูมีทุน ณ วันที่ ๑ มกราคม ๒๕X๗ จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท ลงทุน เพิ่มจำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท ถอนใช้ส่วนตัว จำนวน ๖,๐๐๐ บาท ถอนทุนจำนวน ๙,๐๐๐ บาท ทุน ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕X๗ จำนวน ๓๗,๕๐๐ บาท

ให้

ทำ

คำนวณหากำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี

ทุนปลายปี (31 ธ.ค.)		37,500
บวก ถอนใช้ส่วนตัว	6,000	
ถอนทุน	9,000	15,000
รวม		52,500
หัก ทุนต้นปี (1 ม.ค.)	30,000	
ลงทุนเพิ่ม	15,000	45,000
กำไรสุทธิ		7,500

๔. ข้อบกพร่องของระบบบัญชีเดียว

ระบบบัญชีเดียวบันทึกรายการค้าไม่สมบูรณ์ตามหลักบัญชีคู่ จึงไม่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องของการบันทึกบัญชีได้ ซึ่งมีข้อบกพร่องดังนี้

๑.

ไม่มีการผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภท จะผ่านไปบัญชีแยกประเภทลูกหนี้การค้า และเจ้าหนี้การค้ารายตัวเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้

๒.

ไม่เปิดบัญชีแยกประเภทรายได้และค่าใช้จ่าย จึงไม่สามารถจัดทำบทดลองและงบกำไรขาดทุนตามหลักการบัญชีคู่ได้

๓.

ไม่ได้จดบันทึกเกี่ยวกับสินทรัพย์และหนี้สิน (ยกเว้นเจ้าหนี้) ต้องไปดูจากสมุดเงินสดและสมุดรายวันทั่วไป ซึ่งอาจจะคลาดเคลื่อนได้

๔.

การจัดทำงบกำไรขาดทุนและงบฐานะการเงินจากหลักฐานตามระบบบัญชีเดียว ต้องใช้การวิเคราะห์รายการจากบัญชีเงินสด บัญชีเจ้าหนี้การค้า และบัญชีลูกหนี้การค้า ทำให้มีข้อบกพร่องเพราะอาจจะลืมจดบันทึกรายการค้าหรือบันทึกรายการค้าหรือวิเคราะห์รายการค้าผิดพลาดได้

๕.

ระบบบัญชีเดียวเหมาะสำหรับกิจการเจ้าของคนเดียวที่มีขนาดเล็ก ซึ่งมีรายการค้าไม่มากนักเจ้าของสามารถควบคุมได้ทั่วถึง ถ้าหากเป็นกิจการค้าขนาดใหญ่จะควบคุมและตรวจสอบได้ยากทำให้เกิดข้อผิดพลาดเสียหายต่อกิจการได้

๕. การเปลี่ยนวิธีการบัญชีจากระบบบัญชีเดี่ยวเป็นระบบบัญชีคู่

กิจการที่ต้องการเปลี่ยนวิธีการบันทึกบัญชีจากระบบบัญชีเดี่ยวเป็นระบบบัญชีคู่ (Double Entry System) เพื่อให้วิธีการบัญชีถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป มีขั้นตอนดังนี้

๑.

กำหนดวันเริ่มต้นงวดบัญชี โดยปกติควรเริ่มต้นระบบบัญชีคู่ตามงวดบัญชีใหม่ คือ วันที่ ๑ มกราคม

๒.

จัดทำผังบัญชี (Chart of Account) ให้ถูกต้องสมบูรณ์ สอดคล้องกับธุรกิจ

๓.

บันทึกรายการเปิดบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป (บันทึกรายการสินทรัพย์ หนี้สิน และทุน)

๔.

ผ่านรายการจากสมุดรายวันทั่วไป (รายการเปิดบัญชี) ไปบัญชีแยกประเภททั่วไปตามผังบัญชี

๕.

จัดทำบัญชีตามวงจรบัญชี (Accounting Cycle) โดยมีขั้นตอนดังนี้

๕.๑ บันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้น ในสมุดรายวันรายการขั้นต้น ซึ่งมีหลายเล่ม กิจการสามารถเลือกใช้ตามความเหมาะสม ทั้งสมุดรายวันเฉพาะและสมุดรายวันทั่วไป (รวมทั้งบัญชีแยกประเภทลูกหนี้การค้ารายตัว/เจ้าหนี้การค้ารายตัว)

๕.๒ ผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภททั่วไป

๕.๓ จัดทำงบทดลอง

๕.๔ บันทึกรายการปรับปรุง (ถ้ามี) ในสมุดรายวันทั่วไปและผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภททั่วไป

๕.๕ จัดทำงบทดลองหลังปรับปรุงหรือจัดทำกระดาษทำการ

๕.๖ บันทึกรายการปิดบัญชีในสมุดรายวันทั่วไปและผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภททั่วไป

๕.๗ จัดทำงบการเงิน

